

Travfotografering

Övervägde till en början att dra till med rubriken *En fotografers vedermödor*, men när jag tänker tillbaka på det utbyte jag haft av fotografering, framkallning, redigering och publicering förbleknar de svårigheter och misslyckanden man råkat ut för under utövandet.

Naturfotografering och reportagebilder

Mina huvudsakliga motiv under åren har jag annars främst hämtat i naturen och inte minst under praktiserandet av mitt andra stora intresse, sportfiske. Plåtandet av travlopp och hästar började först när jag i unga år jobbade som journalist på några mindre tidningar i Värmland. Det var en nyttig lärotid då man ofta fick intervjua, anteckna och fotografera samtidigt under de olika uppdragen.

Skärpeproblem

Intresset för fotografering har hållit i sig från den första bälgkameran till dagens digitala apparater. Utrustningen har varierat och

var till en början föga lämplig för motiv rörelse. Ett problem när man fotograferade hästar i full fart var de så kallade centralslutarna som systemkamerorna inledningsvis var utrustade med. Trots att man kunde ta bilder med en hastighet av 500-dels sekund var det näst intill omöjligt att få någon skärpa. Exempel på detta kan ses på bilden ovan, där jag fångat Inventor på väg mot segern i *Årjängs Stora Heatlopp* 1959. Lägga märke till att endast de ben som är i marken, och således rör sig långsammast, har fullgod skärpa. Hade jag följt med hästen noggrannare i sökaren hade bilden blivit något skarpare, men långtifrån bra. Bästa resultatet fick man om objektet fångades snett framifrån.

Slutartider, exponering

Först när jag införskaffade en Leica med ridåslutare gick det att frysa bilden. Just 500-dels eller 400-dels sekund är annars perfekt för fotografering av hästar i fart då en viss rörelseoskärpa på hovar och benens nedre del ger ett bättre intryck av fart än om man använder sig av snabbare slutartider. Framifrån eller snett från sidan kan man halvera slutartiden. Från början hade jag heller ingen exponeringsmätare, varför det var ofrånkomligt med under- och överexponerade bilder vid svåra ljusförhållanden.

Aktiv travbanebesökare

Nu lämnar vi teknikaliteterna och övergår till själva fotograferandet av hästar och lopp. Om man roar sig med att indela travbanebesökare i aktiva och passiva kan man med fog påstå att jag tillhörde de förstnämnda. Förutom att bese loppen och spela en slant, som de jag benämner passiva gör, besökte jag ofta stallbackarna för resonemang med kuskar och hästägare, fotograferade både enskilda hästar och lopp samt antecknade flitigt löpningsförlopp och prestationer i travprogrammet. För närvarande finns ett par tusen arkiverade i tidskriftssamlare, bland dem uppåt 1368 som härrör från travdagar som jag bevistat.

Svårigheter

De vedermödor som jag nämnde i inledningen kan vara av mångahanda slag när det gäller fotografering av hästar. Filmvalet var inte det lättaste vid ombytligt väder. Snabbare film uppåt 400 ASA klarade mulna dagar, men inte regntunga,

och blev ganska kornig vid förstoring. Ljuskänsligare film krävde å sin sida halvklart väder, helst solsken, men resulterade i en högre kvalitet.

Väl inne på travbanan gäller det så att hitta en bra plats, om man inte har förmånen att få vistas på innerplan. Störande bakgrund och irriterande skuggor måste i möjligaste mån undvikas när man fångar enskilda ekipage. Vid fotografering av lopp är en upphöjd plats emellanåt att rekommendera så att hästarnas inbördes positioner åskådliggörs och man undviker ovidkommande förgrund.

Fadäser

Under årens lopp har jag förstäligt nog begåvats med en hel del mer eller mindre misslyckade bilder. Vissa har berott på rent slarv, andra på att oturen grinat en i ansiktet. Inför finalen till ett av mina första Elitlopp tog filmen slut och jag skulle snabbt sätta in en ny. Antagligen slarvade jag i iveren att få kameran skjutklar, och upptäckte först när jag kom hem att taggarna på frammatningsrullen inte greppat tag i filmens perforering ordentligt. Inte en ruta blev således exponerad.

I ett lopp på Örebro var allt upplagt för en perfekt upplopps bild av ett väl samlat fält när ett huvud helt plötsligt dök upp just när jag knäppte. Visserligen hann jag med att ta en bild till, men den blev undermåligt då jag inte hann med att justera avståndsställningen.

Tillgång till innerplan

Under större delen av 60-talet fick jag möjlighet att fotografera från travbanornas innerplaner. Det var ett tämligen unikt årskort (bild),

utfärdat av dåvarande generalsekreteraren för STC, Erik Gralén, som möjliggjorde detta. I efterhand fick jag reda på att Uno Swed och Folke Hjalmarsson hade lagt ett gott ord för mig när man beviljade mig denna förmån på ett möte i STC. De hade uppmärksammat mina bilder i lokalpressen och dessutom själva tillägnats några förstoringar som tydligen uppskattades. Även senare fick jag kontinuerligt entrékort, men dessa gällde endast publikplatser och stallbackar. Tillträdet till innerplan gjorde att man inte längre behövde trängas med andra för att få en bra bild och kunde välja lämpliga platser med tanke på ljus och fotovinklar.

Efterarbete då och nu

Ända fram till dess att färgfilmen slog igenom och jag övergick till att fotografera med diapositiv film var det svartvitt som gällde. Filmframkallning och torkning, exponering i förstoringsapparat, pappersframkallningsbad, mellansköljning, fixering, slutsköljning och torkning tog en rundlig tid.

Med dagens digitala kameror kan man i princip knäppa hur många bilder man vill. Endast minneskortets storlek sätter en övre gräns. Mörkrumsarbetet har ersatts med bearbetning i Photoshop eller andra bildredigeringsprogram och färdiga bilder skrivs ut med laser- eller bläckstråleskrivare. För min egen del, och säkerligen många andras, lagras dock de flesta bilder i datorn.

Kameran alltid med

Vare sig jag är ute i naturen, på resande fot eller på en travbana finns för det mesta kameran med. Det har liksom blivit en vana även om det ganska ofta inte blir någon bild tagen. Man vet ju inte vad som kan dyka upp och själva fotograferingen är numera i stort sett gratis när man en gång skaffat sig utrustningen. När det gäller fotografering av hästar slutligen är jag numera mindre bunden till att ta nyhetsbilder varför jag kan inrikta mig på att få dem mer estetiska. Om man bortser från uppställda djur skall en bra bild visa en travare i full fart något snett framifrån och utan att hovarna vidrör marken. Nu Pagadi kan få utgöra ett exempel på detta.